

Základní škola, Liberec, Dobiášova 851/5,
příspěvková organizace, 460 06, Liberec 6
tel. 485 130 257, fax 485 132 956, e-mail zs39@volny.cz,
www.dobiasova.cz, IČO: 68975147

Minimální preventivní program sociálně patologických jevů

Obsah

1.	Úvod	4
2.	Charakteristika školy	4
3.	Minimální preventivní program	5
3.1.	Vytyčení sociálně patologických jevů	5
3.2.	Cílové skupiny	6
3.3.	Cíle prevence na škole:	6
3.4.	Řízení a realizace preventivních aktivit	7
3.4.1.	Základní představitelé primární prevence ve škole	7
a.	Ředitel školy	7
b.	Výchovný poradce	8
c.	Metodik prevence	8
d.	Třídní učitelé a učitelé	9
3.5.	Spolupráce s rodiči a vzájemná informovanost	9
3.6.	Vzdělávání učitelů	10
3.7.	Znalostní kompetence žáků	10
3.8.	Strategie a metody	12
3.9.	Způsob realizace	14
3.10.	Školní pravidla jako nástroj prevence	17
3.11.	Aktivity podporující primární prevenci	18
3.12.	Řešení přestupků	20
4.	Informace	20
4.1.	Konzultační hodiny:	20
4.2.	Internetové stránky:	20
4.3.	Psychosociální síť (Liberec a blízké okolí)	21
5.	Závěr	26

Příloha 1: Postup školy při výskytu podezřelé látky a při podezření na užití omamné látky žákem.....	29
Příloha 2: Vysvětlení šikany, řešení šikany na škole	31
Poučení pro rodiče o preventivním programu školy	34
POUČENÍ PRO RODIČE	34

1. Úvod

Minimální preventivní program (dále jen MPP) školy vychází z Metodického pokynu k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21149/2016 a č. j. 21291/2010-28, v souladu s §29 odst. 1 a § 30 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon):

- vymezuje terminologii a začlenění prevence do vzdělávacího programu,
- popisuje úlohu pedagogických pracovníků a spolupráci s příslušnými institucemi,
- definuje MPP,
- doporučuje postupy školy při výskytu vybraných rizikových forem chování dětí.

MPP je konkrétním dokumentem školy zaměřený zejména na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. MPP je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, na práci se žáky, na zapojení celého pedagogického sboru školy a na spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy. Bez spolupráce školy a rodičů není možná žádná změna ani reálně dosažitelný a trvale udržitelný rozvoj.

Nárůst rizikového chování včetně zneužívání návykových látek se týká i populace mládeže a dětí školního věku. Děti, které navštěvují ZŠ, patří k nejohroženější skupině. Je tedy důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky a poskytnout žákům potřebné informace formou, která je přiměřená jejich věku.

2. Charakteristika školy

Základní škola Dobiášova se nachází v liberecké čtvrti Rochlice. V dostupnosti je přímé autobusové spojení. Naše škola je školou úplnou, plně organizovanou základní školou.

Základní škola Dobiášova je součástí výchovně vzdělávací soustavy a od 1. ledna 2002 je zařazena do sítě škol. Má právní subjektivitu a hospodaří jako příspěvková organizace. Je plně organizovaná se školní družinou a školní jídelnou. Stravování zajišťuje soukromý subjekt Personell Wellfare. Základní škola je největší zařízení zřizovatele, jímž je Statutární Město Liberec. V roce 2004 byla dokončena stavba haly a od té doby probíhá velmi intenzivní spolupráce s FBC Liberec a házenkářským oddílem Handball Liberec.

Základní škola je škola se sportovními třídami zaměřenými na lehkou atletiku (6. - 9. třídy), od 4. tříd sportovní přípravné třídy. K dispozici má odborné učebny a 6 místností pro potřeby školní družiny, 2 tělocvičny, sportovní halu, rehabilitační centrum s bazénem, vířivkou, saunou. Pro výuku ČSP je připravena dílna a pozemky pro výuku pěstitelských prací. Venkovní areál má polytanovou atletickou dráhu a hřiště pro fotbal, házenou, vybíjenou, volejbal, tenis a košíkovou. Amfiteátr s kapacitou 300 míst k sezení je většinou využíván celoročně dětmi ze školní družiny. Základní škola je fakultní školou Pedagogické fakulty Technické univerzity Liberec.

Ve školním roce 2019/2020 je na škole 30 tříd, z toho 17 tříd na 1. stupni a 13 tříd na 2. stupni a školu navštěvuje 687 žáků. Školu navštěvují žáci, kteří jsou z městského sídliště Rochlice a rodinné zástavby, včetně dojíždějících dětí z jiných částí města Liberec a okolí. Ve třídách jsou integrováni žáci s poruchami chování, učení, sluchově postižení, žáci jiných národností a národnostních menšin. Pracujeme podle vytvořeného ŠVP „Učíme se pro sebe“.

3. Minimální preventivní program

3.1. Vytyčení sociálně patologických jevů

Primární prevence SPJ u dětí a mládeže v působnosti naší školy je zaměřena na:

- a) předcházení zejména následujícím rizikovým jevům v chování žáků:
 - záškoláctví, skryté záškoláctví,
 - šikanování, kyberšikanování,
 - užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky – dále jen OPL), onemocnění HIV/AIDS a dalšími infekčními nemocemi souvisejícími s užíváním návykových látek,
 - xenofobie, intolerance a rasismus,
 - netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling),
 - kriminalita a delikvence, vandalismus,
 - divácké násilí,
 - sekty a sociálně patologická náboženská hnutí.
- b) rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech:
 - domácí násilí,
 - týrání a zneužívání dětí,

- ohrožování mravní výchovy mládeže,
- poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie).

3.2. Cílové skupiny

- a) Hlavní cílovou skupinu tvoří žáci 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem jiných národností, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.
- b) Pedagogové jako jeden tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez odborné kvalifikace.
- c) Rodiče dětí navštěvujících naši školu. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

3.3. Cíle prevence na škole:

Cílem primární prevence je zvýšení odolnosti dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům.

Cílem našeho programu je zahájit ve škole dlouhodobý, komplexní primární program, do kterého bude zahrnuto vše důležité, co je v současné době škole k dispozici.

Cílem je vést žáky k sebevědomí, správnému sebehodnocení, stanovení si reálných cílů v životě, k poznání sebe sama, k zvládnutí stresů, k dovednostem řešit své problémy bez pomoci návykových látek. Cílem je vychovávat děti a mládež ke zdravému životnímu stylu, k osvojování si pozitivního sociálního chování a k rozvoji osobnosti.

Cílem je také motivace učitelů k aktivnímu zapojení se do realizace programu ve svých hodinách a na neformální bázi při komunikaci se žáky, k používání metod aktivního sociálního učení, k individuálnímu přístupu k žákům, ke spolupráci s kolegy a k vzájemné informovanosti o chování žáků. MPP klade důraz na nutnost proměny školy, na kooperaci a na zdravý životní styl.

Nezanedbatelným cílem je samozřejmě motivace rodičů ke spolupráci při realizaci programu.

Cíle protidrogového výchovně vzdělávacího působení uplatňovaného ve škole jsou zaměřeny do několika základních oblastí:

- vytvořit pozitivní klima tříd tak, aby žáci a vyučující dokázali hovořit otevřeně a s důvěrou o problémech v třídních kolektivech i škole, aby učitelé naslouchali jejich problémům a otevřeně s nimi hovořili i na neformální úrovni
- zamezit všemi možnými způsoby šikaně, jejím náznakům i projevům
- vychovávat ke zdravému způsobu života, který chrání žáky před sociálně patologickými jevy, podat žákům ucelené informace o legálních a nelegálních drogách, naučit je činit odpovědná rozhodnutí týkající se užívání drog
- systematicky vzdělávat pedagogické pracovníky v metodikách preventivní výchovy, v technikách preventivní práce s dětmi, metodách vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací
- prohloubit spolupráci s rodiči
- poskytovat poradenské služby a zajišťovat poradenské služby specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky a pedagogy

3.4. Řízení a realizace preventivních aktivit

3.4.1. Základní představitelé primární prevence ve škole

- ředitel školy – Mgr. Ivo Svatoš
- metodik prevence – Ing. Petra Skřivánková
- výchovný poradce I. st. – Mgr. Jana Paštová
- výchovný poradce II. st. – Mgr. Lenka Křenovská
- třídní učitelé

a. Ředitel školy

Vytváří podmínky pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů:

- začleněním preventivního programu do osnov a učebních plánů školního vzdělávacího programu školy
- řešením aktuálních problémů souvisejících s výskytem sociálně patologických jevů ve škole

- jmenováním školního metodika prevence a poskytnutím prostoru pro vzdělávání a činnost školního metodika
- sledováním problémů v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole
- zúčastněním se v případě potřeby zásadních setkání rodiny a školy

b. Výchovný poradce

- koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence
- aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech.
- setkává se i s žáky, kteří jsou v některých případech ohrožení ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými
- komunikuje s pedagogy a sbírá podněty
- diagnostikuje situaci, navrhuje opatření, setkání zainteresovaných lidí
- vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči,
- informuje o kontaktech na další pomoc, linku bezpečí a další organizace
- může se zúčastnit komunitních kruhů ve třídách, které organizují učitelé a zajišťují tak prevenci konfliktů a problémů žáků
- Obrací se na sociální odbor, kurátory v případě podezření na problém v rodině nebo porušování zákona.

Učitelé se na výchovného poradce obracejí v případě:

- výskytu agresivního chování ve třídě
- signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové)
- obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči
- porušování pravidel soužití ve škole žákem
- krádeží ve třídách

c. Metodik prevence

- podílí se na přípravě Minimálního preventivního programu pro školu
- spolupracuje s vedením školy, s třídními a ostatními učiteli školy, s PPP Liberec, s Magistrátem města Liberec – odbor sociální, SVP Liberec – ČÁP, s dětskými lékaři, s Policií ČR, s Maják o. p. s. atd.
- komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě (projekt, spolupráce se speciálními pedagogy, účast na tematické akci atd.)

- koordinuje předávání informací o problematice sociálně patologických jevů ve škole
- koordinuje a podílí se na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci sociálně patologických jevů
- shromažďuje odborné zprávy z poradenských zařízení v rámci prevence
- spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd

Učitelé se na metodiky obracejí v případě:

- výskytu agresivního chování ve třídě
- signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové)
- krádeží ve třídách
- podezření na rizikové chování

d. Třídní učitelé a učitelé

- spolupracují se školním metodikem prevence na zachycování varovných signálů
- podílí se na realizaci preventivního programu a na diagnostice vztahů ve třídě
- motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené atmosféry a pozitivního klimatu ve třídě)
- podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy
- zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru
- spolupracuje se zákonnými zástupci žáků ve třídě
- získává a udržuje si přehled o osobních zvláštностech žáků a o rodinném prostředí

3.5. Spolupráce s rodiči a vzájemná informovanost

Problémy, které jsou spojené s drogami a jinými jevy společensky škodlivými, lze řešit jen ve spolupráci školy a rodiny. Jedním z hlavních cílů je snaha pedagogů o co největší informovanost rodičů pro případ, že by se s dětmi dostali do problémových situací.

Rodiče budou moci i nadále konzultovat svůj problém s metodikem prevence a s výchovným poradcem. Nezastupitelná je i role třídního učitele.

V případě složitějších problémů budou rodičům doporučováni odborníci z oboru psychologie, dětského lékařství, případně psychiatrie.

Vždy je vhodné, když se řešení každého jednoho konkrétního problému účastní ze strany školy více pedagogických pracovníků. V případě opakovaného nezájmu rodičů o řešení problému po oznámení školy, je nutné sepsat o tom protokol, podepsaný dvěma pedagogickými pracovníky.

Ve škole pracuje Školská rada, ve které je zastoupeno vedení školy a zástupci rodičovské veřejnosti z každé třídy. Komunikace s rodiči probíhá díky přímému kontaktu na třídních schůzkách, prostřednictvím papírových a elektronických žákovských knížek, přes webové stránky školy, telefonicky i elektronicky. Všechny tyto aktivity pomáhají eliminovat záškoláctví, kriminalitu a další sociálně patologické jevy.

3.6. Vzdělávání učitelů

Pro vzdělávání učitelů je využito pracovních porad a pedagogických rad, dále nabídek zasílaných na školu (nabídka školení, seminářů atd.).

Učitelé pro další vzdělávání využívají nabídek Národního institutu pro další vzdělávání, Centra vzdělanosti Libereckého kraje, p. o. atd.

3.7. Znalostní kompetence žáků

1. stupeň

1. – 3. ročník

- dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a zdravý životní styl
- mají právní povědomí v oblasti sociálně patologických jevů

4. – 5. ročník

- mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomí o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.) je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

2. stupeň

6. – 9. ročník

- znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí chápat zdraví ve smyslu kvality - fyzické, duchovní, sociální
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci

- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

3.8. Strategie a metody

I. Informovanost žáků

- a. podávání pravdivých, aktuálních a věku přiměřených informací o problematice zneužívání návykových látek
- b. informování o poradenských možnostech
- c. nabídka volnočasových aktivit ve škole i mimo školu
- d. vytváření vhodných postojů, sociálně - psychologické dovednosti, nácvik odmítání nabídky
- e. výchova ke zdravému životnímu stylu
- f. rozvoj právního vědomí, občanských postojů
- g. učit se správně reagovat v konfliktních situacích, učit se zvládat stres, jak se chovat v kontaktu s cizím člověkem
- h. uvědomování si negativních jevů ve třídě, škole i blízkém okolí (záškoláctví, agresivita, vandalismus, šikana, projevy rasismu, týrání zvířat, psychické vydírání, pohlavní zneužívání, kouření, alkoholismus, patologické hráčství, požívání drog)
- i. klást důraz na zdravý rozvoj třídního kolektivu (slušnost k ostatním, vzájemná pomoc a spolupráce, pořádání třídních akcí, tradice - kronika)
- j. zjišťování postojů žáků a jejich pozitivní ovlivňování

II. Informovanost učitelů

- a. metody protidrogové prevence na ZŠ
- b. seznámení s preventivním programem školy

- c. informace o postupu při událostech souvisejících s drogami
- d. přehled institucí (telefonní čísla), center krizové intervence

III. Zařazení tématu do výchovných a výukových plánů

- a. využívání podnětů otevřené výuky
- b. využívat aktivní sociální učení
- c. projektová výuka na úrovni třídy
- d. zapracování témat prevence do vzdělávacího procesu
 - oblast zdravého životního stylu (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa, pohybové aktivity)
 - oblast společenskovední (formy komunikace, sociální dovednosti a kompetence)
 - oblast sociálně právní (právní aspekty sociálně patologických jevů, postoj společnosti ke společensky nežádoucím jevům, práva dítěte atd.)
 - profesní příprava žáků a volba povolání

IV. Spolupráce školy s jinými organizacemi

- a. spolupráce s odbory sociální péče o děti a mládež
- b. spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou
- c. spolupráce s policií
- d. spolupráce s jinými organizacemi zabývající se prevencí sociálně-patologických jevů

V. Komunikace s rodiči, zákonnými zástupci

- a. dle zájmu rodičů uspořádání besed zaměřené na problémy týkající se drog a šikany
- b. získávání rodičů pro různé aktivity na pomoc škole
- c. informovanost rodičů o možném výskytu drog a sociálně patologických jevů ve škole
- d. možnost komunikace se školou přes internet

Na prvním stupni se žáci budou seznamovat v hodinách prvouky a přírodovědy s nebezpečím kouření a požívání alkoholu. Prostřednictvím přiměřených informací se seznámí s možným zneužíváním léků a drog.

Na druhém stupni se budeme snažit propojit fakta, která žáci získají v jednotlivých předmětech (chemie, přírodopis, zeměpis, výchova k občanství, výchova ke zdraví, dějepis)

tak, aby žáci si vytvářeli osobní postoje ve smyslu: „ Proč drogy ne ...” a „ Proč ponižování důstojnosti jiného člověka ne...“

Důležitým úkolem pro pedagogy bude vytvářet přátelské klima ve škole, nezvyšovat napětí, zlepšovat prostředí, ve kterém se žáci pohybují, po stránce estetické i etické.

3.9. Způsob realizace

1. stupeň

1. – 2. ročník

Dětem je nutné po vstupu do školy nabízet nejen konkrétní dovednosti, ale zejména vytvářet modelové situace, se kterými se mohou setkat ve škole i mimo školu. Pro vytvoření optimálního sociálního klimatu je důležité vzájemné poznání žáků a pedagogů.

Program zaměřit na:

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“

3. – 5. ročník

Optimální je program k pozitivnímu ovlivnění zdraví žáků, které je chápáno jako stav tělesné, duševní a sociální pohody, při současné změně postojů k sobě, k prožívání sebe jako individuality, ale v souvislosti s druhými lidmi, se školní komunitou a okolním světem, k pozitivnímu citovému naladění a myšlení, k osvojení si dovednosti řešit stres a k dodržování životosprávy.

Program orientovat na:

- hlubší poznání dovedností osvojených při vstupu do školy
- schopnost pracovat v kolektivu
- uvědomit si co tělu prospívá - vhodné realizovat formou pobytových programů spojených se sportovní činností a aktivním trávením volného času
- osvojování si vzájemné pomoci
- podřízení se možnostem skupiny
- zvládnutí fyzicky náročných situací.

2. stupeň

Přechod na druhý stupeň základní školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků (víceletá gymnázia, sportovní třídy apod.) a příchod nových spolužáků, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.

6. ročník

Program založit na *aktivní práci skupiny i každého jednotlivce*. V rámci programu je třeba stanovit pravidla soužití ve skupině – aktivní naslouchání, pravdivost, důvěryhodnost, tolerance, maximální osobní nasazení. Pravidla je optimální stanovit na základě prožitku aktivní formou tak, aby je žáci přijali za svá. Program vhodně doplnit hrami s nácvikem verbální a nonverbální komunikace, hrou na sebepoznání, simulačními hrami a relaxačními aktivitami. Cílem je vytvořit dobře fungující tým žáků a učitelů.

Program zaměřit na:

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy

7. ročník

Program musí reagovat na celou řadu změn přinášejících zátěžové situace v tomto věkovém období. Rozvoj pubertálního období s celou řadou fyzických a psychických proměn je **obdobím rizikovým pro nástup sociálně patologických jevů**. Je proto nutno pokračovat v budování kvalitního vrstevnického týmu, ve kterém se žáci cítí bezpečně a jistě.

Program zaměřit na:

- hlubší vzájemné poznávání účastníků
- prohlubování vztahů důvěry
- upevňování kolektivních vztahů se včasným podchycením nežádoucích projevů chování
- trénink obrany před manipulací s uměním říci „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem

8. ročník

Program vhodně realizovat **výrazně aktivní formou**. Osvědčenými metodami jsou diskuse, hraní rolí, rozhovor, empatie, kreslení a další. Posiluje se činnost jednotlivců, spolupráce ve skupině, volba vhodné komunikace, prosazování návrhů. Součástí programu by měly být hry na nácvik verbální a nonverbální komunikace, simulační hry a relaxační techniky, využití metody kritického myšlení. Pomocí projektů je vhodné ověřit kvalitu vytvořených postojů ke zdravému životnímu stylu a sociálně patologických jevům u dětí.

Program zaměřit na:

- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod.,)
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

Vhodnou součástí programu jsou kompenzační a relaxační aktivity sportovní a turistické.

9. ročník

Program *mapuje dosažené výsledky* osobnostního a sociálního rozvoje, *fixuje* tyto dovednosti a postoje a *využívá prvků předchozích programů*. Převažují zážitkové aktivity a formy práce podporující příznivé klima ve třídě.

Nezastupitelnou roli v celém programu má kvalitní práce třídního učitele, který v roli manažera řídí a připravuje spolu s žáky jednotlivé programy. *Pozitivní formování třídního kolektivu* není ani pro zkušeného pedagoga úkol vždy snadný.

Velmi efektivní pro komunikaci s žáky je *komunitní kruh*. Komunitní kruh je stěžejní metoda budování bezpečí, důvěry, soudržnosti a osobnostního rozvoje dětí ve třídě. Komunitní kruh lze využít ve všech vyučovacích předmětech, nejen ve výchovných. Atmosféra ve třídě je otevřená, s prvky důvěry a ochoty si porozumět. Děti se učí pomáhat si, tolerovat se a respektovat se ve svých názorech a projevech.

3.10. Školní pravidla jako nástroj prevence

Společně vytvořená a dodržovaná pravidla ve třídě a ve škole jsou velmi účinnou prevencí sociálně patologických jevů, zejména nekázně, násilí a šikany. Jedná se o pravidla týkající se soužití v konkrétním společenství žáků, pedagogů a ostatních zaměstnanců školy, a o pravidla provozu a chodu školy.

Provozní pravidla jsou většinou dána školním řádem. Pravidla týkající se provozu školy nepostihují pravidla soužití, klima a étos školy.

Pravidla soužití bývají většinou „nepsaná“, jedná se o pravidla vzájemného respektu, úcty, důvěry, empatie a dalších životních kvalit a dovedností. Kde chybí přesně formulovaná pravidla soužití, dochází snáz a častěji k tomu, že se porušují pravidla provozní. Dáno tím, že není pochopen smysl a důvod jednotlivých provozních norem a ty jsou často brány jako výzvy k jejich porušení.

Při vytváření pravidel soužití resp. provozních pravidel je vhodné dodržovat několik zásad:

- **spoluúčast dětí** – spoluúčast na vytváření a upevňování pravidel je základem toho, aby děti pravidla přijaly a řídily se jimi
- **integrace pravidel do denního života školy** – nestačí jednorázové seznámení s pravidly (školním řádem) na počátku roku, je třeba, aby děti prožívaly to, že dodržování pravidel se vyplatí
- **srozumitelnost a splnitelnost** – srozumitelnost je dána formulací pravidel s přihlédnutím k tomu, co si žáci pod jednotlivými pojmy představují, jaký je jejich výklad; splnitelnost je dána repertoárem žádoucího chování a možností v určité míře pravidla revidovat a po dohodě upravovat
- **pozitivní formulace pravidel** – pravidla by měla být formulována v pozitivní formě; formy zákazu a příkazu inspirují k porušování a revoltě, formulace mají být obrazem žádoucího chování
- **přiměřenost počtu** – přemíra pravidel vede často k jejich ignoraci; tvorba a upevňování pravidel by měly být procesem; lépe začít od menšího počtu s obecnější, širší formulací a postupně vyvozovat další pravidla
- **pravidla se týkají všech lidí ve škole** – děti jsou velmi vnímavé na dvojí výklad pravidel a jejich porušování dospělými.

Školních pravidel nemá být mnoho, na jejich tvorbě se mají podílet všichni žáci s učiteli a vedením školy a mají být platná pro všechny. Zodpovědnosti za vlastní chování se nedá u dětí ve školním prostředí dosáhnout bez spoluúčasti dětí na rozhodování. V opačném případě mohou být demokratická pravidla pozvolným nástupem k anarchii, která končí návratem k tvrdému autoritativnímu režimu: „zkusili jsme to, nešlo to“. Ve škole se vytvářejí smysluplná a srozumitelná pravidla, jejichž vytváření se přiměřeně přizpůsobuje věku žáků, klesá pak počet kázeňských přestupků ve škole i mimo ni.

3.11. Aktivity podporující primární prevenci

Aktivity pořádané pro žáky, které podporují dobré vztahy, umožňují seberealizaci a učení se v reálných situacích:

- harmonizační pobyt pro žáky 6. tříd, harmonizační spaní pro žáky 4. tříd
- výměnný pobyt v Holandsku 2x ročně

- pobyty ve zdravotně příznivém prostředí – školy v přírodě, zahraniční zájezdy do Itálie, Chorvatska nebo Španělska
- školní a poznávací výlety, exkurze
- LVVZ pro žáky 7. tříd, soustředění pro žáky sportovních tříd 4. – 8. ročník
- Dobi Cup – organizace sportovně vědomostní soutěže Libereckých škol
- účast na sportovních soutěžích – florbal, kopaná, basketball, vybíjená, přehazovaná, štafetový pohár...
- účast na akcích – výuka zábavnou formou
- olympiády – zeměpis, přírodopis, český jazyk, cizí jazyky, dějepis, fyzika, matematika, matematický klokan, Pythagoriáda, Logická olympiáda
- divadelní, kulturní a filmová představení
- dopravní soutěž
- výstavy a besídky se třídou
- Halloween
- Spaní ve škole
- Vánoční prodejní jarmark a výstava dětských prací
- Vánoční divadelní představení – Centrum Babylon
- Mikulášský běh, Barevný velikonoční týden, výstava dětských prací
- Den otevřených dveří
- Den dětí na „Dobiášce“
- karneval ve školní družině - S čerty nejsou žerty, Masopust, Čarodějnický rej – diskotéky
- školní časopis „Dobiášek“ a „Dobiňák“ – dává prostor pro tvořivost žáků; zvyšuje také zájem a povědomí žáků o dění ve škole
- školní parlament – rozvíjí zodpovědnost žáků za širší společenství a vzájemné soužití; je prostorem pro zapojení žáků do organizace školy, spolupráce ročníků
- třídnické hodiny - pravidelná setkání umožňují kontinuální práci a prevenci ve třídách
- nástěnky s informacemi
- ekologický sběr - sbíráme PET lahve a víčka od těchto lahví
- sběr papíru – minimálně 4x ročně pod názvem **„100kg starého papíru zachrání život jednomu stromu“**
- škola dále nabízí žákům aktivity k využití volného času - kroužky, které organizuje přímo škola, nebo školní družina
- upozorníme i na možnosti využití volnočasových center

- nabídka aktivit pořádaných jinými organizacemi (Centrum volného času, Dům dětí a mládeže, Městská knihovna, apod.)
- zapojení do preventivních programů jiných organizací

3.12. Řešení přestupků

Žáci jsou prokazatelně seznámeni se školním MPP v první třídnické hodině na začátku školního roku, jsou poučeni o kázeňských opatřeních v případě porušení zásad MPP podle Školního řádu. Školní řád ukládá dodržovat zásady MPP a určuje postihy za jeho porušení.

Na první třídní schůzce jsou rodiče prokazatelným způsobem informováni o školním MPP, jsou poučeni o postupu školy v případě výskytu SPJ a podpisem stvrzují souhlas s řešením situace. Současně jsou požádáni o spolupráci.

4. Informace

4.1. Konzultační hodiny:

- výchovný poradce Mgr. Jana Paštová

PONDĚLÍ od 15 do 16h, tel. **485 130 257**

- metodik prevence Ing. Petra Skřivánková

PONDĚLÍ od 13 do 14h po předchozí písemné nebo telefonické domluvě -
tel. **485 130 257**

4.2. Internetové stránky:

linkabezpeci.cz	bezpecnyinternet.cz
julesajim.cz	e-bezpeci.cz
iporadna.cz	bezpecne-online.cz
minimalizacesikany.cz	nasedite.cz
sikana.org	linkabezpeci.cz
www.stream.cz/seznam-se-bezpecne	linkaduvery.cz

soscentrum.cz	kpbi.cz
sananim.cz	nukib.cz
odrogach.cz	zachranny-kruh.cz
prevcentrum.cz	majakops.cz
drogovaporadna.cz	advaita.cz
drogy-info.cz	cz.sheeplive.eu
drogy.net	kyberšikana.eu
marihuana.cz	nekuratka.cz
dropin.cz	nevypustdusi.cz
alkoholik.cz	tytozvladnes.cz
alkohol-alkoholismus.cz	bezpecne-online.ncbi.cz
kurakovaplice.cz	saferinternet.cz
slzt.cz	detstvibeznasili.cz
bezcigaret.cz	centrumlocika.cz
stopzavislosti.cz	

4.3. Psychosociální síť (Liberec a blízké okolí)

Katalog poskytovatelů sociálních služeb regionu Liberec

– informace, základní popis služby (druh, typ, forma, cílová skupina), na internetu:
<https://www.liberec.cz/files/komunitni-plan/katalogposkytovatelusocialnichsluzeb.pdf>

Poradny a centra

Pedagogicko – psychologické poradny:

Liberec – Truhlářská 3, Liberec 2, tel.: 482 710 517, 731 488 235

Jablonec n.N. – Smetanova 66, Jablonec, tel.: 602 102 833

Speciálně pedagogická centra:

SPC pro mentálně postižené a kombinované vady – Polní 10, Jablonec n.N.,
tel.: 480 003 608, 601 571 781

SPC pro tělesně postižené – Lužická 920/7, Liberec 1, tel.: 601 568 357

SPC pro zrakově postižené – Tyršova 1, Liberec 1, tel.: 485 312 875

SPC pro vady sluchu a řeči – E. Krásnohorské 921, Liberec 14, tel.:
482 416 410

SPC pro děti s PAS (porucha autistického spektra) – 28. října 1872, Turnov,
tel.: 481 312 140

+ autisté ještě:

Péče o klienty s poruchou autistického spektra bude od 1. 9. 2019 rozšířena
o pracoviště speciálně pedagogického centra **při Základní škole a Mateřské**
škole pro tělesně postižené, Liberec, Lužická 920/7

SPC při NAUTISu – Českolipská 621/26, Praha 9, tel.: 774 723 785

LIRA – sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi s PAS, Matoušova 406,
Liberec, tel.: 724 400 832, 485 109 564

SVP – Středisko výchovné péče Čáp – školské zařízení poskytující preventivně
výchovnou péči, Na Výšinách 451/9, Liberec, tel.: 482 750 807, 728 145 169

DDÚ – Dětský diagnostický ústav v Liberci – preventivně-terapeutické a
diagnostické zařízení, U Opatrovny 444/3, Liberec, tel.: 485 341 107 (nonstop)

OSPOD – oddělení sociálně-právní ochrany dětí, 1. máje 108, Liberec
(budova Uran), tel.: 485 244 921

- **oddělení kurátorské činnosti**, kontaktní osoba Mgr. Alena Ježková, tel.:
485 244 936

Linky důvěry:

Linka důvěry Liberec: 485 177 177, 485 106 464, 606 450 044 (platba dle tarifu volajícího), skype: linka.duvery.liberec, e-mail: odpovim@napismi.cz

Linka bezpečí: 116 111 (zdarma), e-mail: pomoc@linkabezpeci.cz, + možnost chatování

Modrá linka (zaměřeni na děti a mládež): v provozu denně 9-21h, tel.: 549 241 010, mobil: 608 902 410, e-mail: help@modralinka.cz, skype: modralinka, + chatování

Rodičovská linka (+ pedagogové): 606 021 021

Linka pomoci obětem: 116 006 (zdarma)

Psychologické služby:

SVP – Středisko výchovné péče Čáp – školské zařízení poskytující preventivně výchovnou péči, Na Výšinách 451/9, Liberec, tel.: 482 750 807, 728 145 169

RP – Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, Dvorská 445, Liberec 5, tel.: 485 108 866, 606 167 312 (+ pobočky Turnov, Jilemnice, Semily)

SKT – Středisko komplexní terapie psychosomatických poruch, nestátní zařízení, nenabízejí krizovou intervenci, vždy nutné objednání, Jáchymovská 385/25, Liberec 10, tel.: 485 151 398, 731 722 000

Psychologové a terapeuti:

služby přes pojišťovnu:

Mgr. Holub Václav, Klášter, tel.: 737 130 069, 485 312 922

PhDr. Štěpanovič Milan, Tyršova, tel.: 603 112 511

Mgr. Krტიčková Kateřina, tel.: 602 249 325

Mgr. Kolářová Vendula, klinický psycholog a psychoterapeut, Klášter, Liberec, tel.: 606 278 103 www.vendulakolarova.cz (traumata, deprese, úzkosti, suicidální a sebepoškozující se tendence, poruchy příjmu potravy)

Konečná Dominika (Školské sestry sv. Františka), Na Perštýně 15, Liberec, dominika.k@seznam.cz, tel.: 736 523 613

**Psycholog při dětské psychiatrii: PhDr. Havlová Jitka, dětská psychiatrie, tel.:
485 101 102**

Diagnostika:

PhDr. Lejsková Jindřiška, Kostelní 10, Liberec, tel.: 485 104 464

Psychologické služby na přímou platbu:

www.terapie-liberec.cz (Jungmannova 319/7, Liberec):

Mgr. Švermová Zdena, tel.: 723 510 314

Mgr. Stupková Blanka, tel.: 724 914 149

<http://www.kynkorova-psycholog.cz/>

Mgr. Kynkorová Hana, Tovaryšský vrch, Liberec, tel.: 723 952 110

www.cpsinfo.cz

Mgr. Šolc Petr, Palachova, Liberec, tel.: 721 880 080

<https://www.kodytkova.cz/>

Mgr. Kodýtková Jaroslava, Pavlovická, Liberec, tel.: 721 979 708

Mgr. Bachmanová Jindra, Moskevská, Liberec, tel.: 774 283 313

Mgr. Pavelčák Igor, Pertoltice, tel.: 728 022 618

Mgr. Chvojková Leona, Tkalcovská, Liberec, tel.: 603 207 834

www.naslouchame.com

www.inspiraceliberec.cz

moos-psycholog.cz

www.psycholog-vinklerova.cz

Psychiatrické služby:

DPA – dětská psychiatrická ambulance (centrum), Školní 430, Liberec, tel.:
485 101 102

MUDr. Hlavová Eva, Masarykova 9, Liberec, tel.: 482 710 534

MUDr. Taušová Kateřina, Papírová 525/10, Liberec, tel.: 606 193 913

MUDr. Vorlová Hana, Masarykova 9, Liberec, tel.: 482 317 867

Spirála, Na Šumavě 48, Jablonec n.N., **MUDr. Matková Renata**, tel.: 483 319 106

MUDr. Čepková, Nemocnice Turnov, tel.: 481 321 274

Závislosti:

Advaita, Rumunská 14/6, Liberec, tel.: 482 750 607

Maják, Konopná 776, Liberec 14, tel.: 484 847 752, 721 376 722

SVP - Středisko výchovné péče Čáp – školské zařízení poskytující preventivně
výchovnou péči, Na Výšinách 451/9, Liberec, tel.: 482 750 807, 728 145 169

Mgr. Pavelčák Igor, Pertoltice, tel.: 728 022 618

K – centra: Liberec, Rumunská 115/5, tel.: 482 317 373 + Česká Lípa, Hálkova, tel.:
487 831 545

Detox - Liberec – nad 15 let – Psychiatrické oddělení KNL, 485 312 229, **pro děti**
(jediný v ČR) – Nemocnice Pod Petřínem, Praha, tel.: 257 197 125

Komunita - Advaita – Nová Ves 55, tel.: 485 146 988

KHS – krajská hygienická stanice, Husova 64, Liberec, tel.: 485 253 111

Děti ze sociálně znevýhodněného prostředí:

Člověk v tísní, předškolní klub, doučování, kariérní poradenství, nízkoprahové kluby,
Tatranská 597, Liberec, tel.: 731 690 480

Komunitní středisko KONTAKT – volnočasové aktivity pro děti a mládež ze sociálně znevýhodněného prostředí, Palachova 504/7, Liberec, tel.: 485 244 995

Oběti násilí a trestných činů:

BKB – Bílý kruh bezpečí, Palachova 504/7, Liberec, tel.: 485 150 707, 605 952 852

Intervenční centrum - centrum pro pomoc obětem domácího násilí, veškeré služby jsou bezplatné, anonymní a diskrétní, Tanvaldská 269, Liberec 30, tel.: 482 311 632

D.R.A.K. – občanské sdružení – pro děti, mládež a dospělé s tělesným postižením, pečující, osoby a rodiny, které jsou ohroženy sociálním vyloučením, Liberec, Oblačná 450/1, tel.: 485 102 668

Občanská poradna, Švermova 32, Liberec 10, tel.: 776 331 112 + Spolkový dům, Jablonec n.N., tel.: 775 077 618

Probační a mediační služba, účinné a společensky prospěšné řešení konfliktů spojených s trestnou činností, zajišťování efektivního a důstojného výkonu alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality, nám. Dr. E. Beneše 585/26, Liberec, tel.: 485 244 447, 737 247 434

Mediační centrum (při Děčku Liberec), Lakomá Romana, tel.: 485 152 140, 777 098 277

5. Závěr

Minimální preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělávání žáků po celou dobu povinné školní docházky. Účastní se ho pedagogický sbor, žáci, rodiče, odborníci. Jeho efektivitu je možné zjistit mnohdy, až žáci opustí školu a dokáží, že se umí uplatnit v konkurenční společnosti svých vrstevníků bez různých „berliček“. Je velice těžké měřit efekt našeho preventivního působení bez pozdějších informací o žácích. Také na každého žáka působí a platí něco jiného. Program je realizován tak, aby respektoval i tato fakta.

Naší snahou a přáním je co nejvíce žáků vybavit schopností, vůlí a rozumovými předpoklady ubránit se bezohledným negativním psychologickým vlivům a nátlakům nejrůznějších part, sekt i jednotlivců.

Problematika SPJ je rozsáhlá, jednotlivé jevy mají v mnoha případech vzájemné vazby. Jejich prevence vyžaduje **systemový přístup, komplexnost, včasnost, vytrvalost, důslednost a pružnost.**

Při realizaci programu je nutné:

- zainteresování vedení školy
- neformální spolupráce s kolegy
- ovlivňování postojů žáků pozitivními příklady
- podpora cílevědomosti žáků, jejich zájmů
- pravidelná informovanost rodičů a spolupráce s nimi
- osobní přístup v jednání s jednotlivými organizacemi, které se spolupodílely na jeho realizaci

Zpracovala: Ing. Petra Skřivánková

Realizovala: Základní škola Liberec, Dobiášova 853/5, příspěvková organizace

Mgr. Ivo Svatoš, ředitel školy

V Liberci 1. září 2021

Příloha 1: Postup školy při výskytu podezřelé látky a při podezření na užití omamné látky žákem

I. Identifikace a ukládání látek

- zajistí-li pedagog podezřelou látku a je podezření, že se jedná o drogu či jinou škodlivou látku, v přítomnosti další dospělé osoby uloží tuto látku do obálky
- na obálku napíše datum, čas a místo zajištění látky, obálku přelepí, opatří razítkem školy a uschová do školního trezoru
- poté bezodkladně vyrozumí policii. Identifikaci provede vždy policie, nikoli zaměstnanec školy.
- pokud je zajištěna podezřelá látka u žáka, který jeví známky otravy, předá se látka uložená stejným způsobem přivolanému lékaři

II. Ohrožení zdraví žáka

- v případě ohrožení zdraví žáka v důsledku podezření na požití omamné látky se postupuje tak, jako když přijde žák do školy s horečkou
- dítě jevící příznaky užití omamné látky je odvedeno ze třídy do místnosti, kde zůstane pod dohledem dospělé osoby po dobu, než si pro něj přijdou rodiče nebo lékařská služba
- škola kontaktuje bezodkladně rodiče žáka nebo zákonné zástupce o bližší nespecifikovaných zdravotních potížích žáka a vyzve je, aby si dítě ze školy co nejdříve vyzvedli, neboť je nutné lékařské vyšetření

Rodič si přijde pro dítě do školy

- je seznámen se zdravotními potížemi (např.: zúžené zornice, návaly horka, potíže s dýcháním, ...)
- škola bude apelovat na rodiče, aby s dítětem navštívili lékaře a nabídne možnosti, kde se mohou poradit o výchovných problémech (odborníci v PPP, SVP,...)

Rodič si do školy pro dítě nepřijde

- škola přehodnotí zdravotní stav žáka a přivolá lékařskou službu, rodič je o postupu školy předem informován
- škola vyhotoví zápis průběhu celého případu a stanoví postup, jak zamezí případnému výskytu žáka pod vlivem omamné látky nebo výskytu podezřelé látky ve škole

III. V případě podezření, že žák zneužívá návykové látky pověřený pracovník (metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel,...) provede:

- diskrétní šetření, pohovor s dítětem. Doporučí mu pohovor s odborníkem. V případě možné nedůvěry ze strany dítěte k pracovníkům školy se doporučuje již při prvním pohovoru součinnost odborníků PPP, SVP, sociálních kurátorů, pracovníků oddělení péče o dítě,...
- kontaktuje rodiče, event. zákonné zástupce
- v případě akutního ohrožení zdraví po požití drogy uvědomí rodiče a sociální odbor
- v akutním případě, po průkazném zjištění zneužívání návykových látek ve škole, nebo v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování uvědomí ŘŠ nebo pověřený pracovník rodiče a zároveň kontaktuje zdravotnické zařízení. Uvědomí oddělení péče o dítě, oddělení sociální prevence, sociálního odboru OÚ.

Zpracováno dle trestního zákona 40/2009 Sb. - příslušných paragrafů, zákona 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek.

Příloha 2: Vysvětlení šikany, řešení šikany na škole

Škola je místem, kde problém šikany v poslední době velice často vzniká. Ve škole jsou pro šikanu ideální podmínky. Je tam velká koncentrace dětí, dostatečný "výběr obětí", ve škole existuje řada prostor, kam oko pedagoga nedohlédne.

Šikana je každé chování, splňující tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině žáků (=oběti)
- jeho záměrem je oběti ohrozit, ponížit či zastrašit
- je obvykle opakované, často dlouhodobé
- existuje jedinec či skupina, jimž přináší prospěch nebo uspokojení (=agresoři)
- oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí

Šikanou tedy není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt (byť s převahou jedné strany)
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor

Základní formy:

- fyzická šikana – bytí, vydírání, loupež, poškozování věcí, sexuální obtěžování
- psychická šikana – nadávky, pomluvy, vyhrožování, zesměšňování

Intenzita šikany, není-li řešena, se časem stupňuje. Obvykle teprve po určité době dosahuje oněch nebezpečných až kriminálních rozměrů

Cíle školy:

- snažit se vytvořit prostředí omezující vznik šikany (prevence)
- být ve střehu a odhalit počínající šikanu dříve, než se plně rozvine
- vhodnými prostředky zamezit jejímu dalšímu trvání – každý případ vyžaduje specifické řešení

Jak poznáme, že by se mohlo jednat o šikanu?

- opakované posměšné poznámky, nadávky, hrubé žerty, hanlivá přezdívka atd. na adresu určitého žáka
- jednostranné vyžadování věcných či peněžních darů, ať už pod pohrůžkou fyzického násilí, nebo hrozbou odpírání „kamarádství“
- žák vystupuje vůči druhému často v roli „sluhy“ či „otroka“ – plní jeho příkazy, vykonává za něj různé práce (mazání tabule, nošení tašky apod.)
- opakované rvačky, v nichž se buď objevuje výrazný nepoměr sil (početní převaha nebo fyzické parametry)
- často opakované pošťuchování, strkání, údery, poškozování věcí, které žák neoplácí
- na žáka je vyvíjen nátlak k vykonání nemorálních až trestných činů

Jak poznáme šikanovaného žáka?

- o přestávce se zdržuje stranou od ostatních, nemá žádné kamarády
- přestávky tráví v bezpečné blízkosti učitelů, nebo mimo třídu (bez zjevných důvodů)
- vymýšlí si záminky, aby nemusel být ve třídě
- jeho prospěch se náhle nevysvětlitelně zhoršuje, nesoustředí se na učení
- má často poškozené nebo rozházené věci, často se mu „záhadně“ ztrácí věci ve třídě, v šatně, na obědě
- při týmových sportech bývá volen mezi posledními
- má-li promluvit před třídou, je nejistý a ustrašený
- opakovaně se zdráhá mluvit o sobě, nechce vyjádřit své vlastní názory či pocity
- působí smutně, stísněně
- často chybí z nejasných důvodů, jako je „ranní nevolnost“, „bolesti hlavy“

Postup učitele, má-li podezření na šikanu

- konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy, nezapomenout na třídního učitele
- co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, metodiku prevence, výchovnému poradci, konzultovat další postupy
- dohodnout se, zda další vyšetřování povede třídní učitel nebo jiná osoba
- o samotě a bez zbytečného humbuku vyslechnout více nezaujatých svědků – spolužáků
- důležité věci si zapisovat, porovnávat, věnovat pozornost nesrovnalostem v časech a místech
- spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany, poprosit je o spolupráci

- vyslechnout oběť – citlivě, zcela diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací. Vše zapisovat. Tento pohovor musí provádět osoba, které oběť důvěřuje.
- vyslechnout agresory – překvapivě, samostatně, znemožnit domluvu výpovědí. Je-li pachatelů více, soustředit se na rozpory ve výpovědích. Vytipovat nejslabší článek, dovést k přiznání či vzájemnému obviňování.
- požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, metodik prevence, výchovná poradce, třídní učitel, případně další učitelé, psycholog), na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a navrhne další postup vůči obětem, agresorům i třídě jako celku
- potrestání agresorů je individuální a závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jednalo o první nebo opakovaný případ
- individuálně pozvat k jednání rodiče agresorů, seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření (zdůraznit možnost nápravy), pak je požádat o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na OSPOD Liberec nebo Policii ČR. V otázce trestů nepřistupovat na kompromisy.
- pozvat rodiče obětí, seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik, organizační opatření apod.....)
- teprve nyní rozebrat situaci ve třídě (vynechat případně citlivé detaily), prodiskutovat, vysvětlit nebezpečnost a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Třídu nadále pozorně sledovat!!!!
- pokud se situace vyřeší pouze odchodem některých žáků, měl by odejít agresor, nikoli oběť!

Základní škola, Liberec, Dobiášova 851/5, příspěvková organizace

Poučení pro rodiče o preventivním programu školy

Jméno žáka:

Třída:

Bydliště:

Jméno, adresa lékaře dítěte:

POUČENÍ PRO RODIČE

Vážený rodiče,

v naší škole probíhá pro žáky 1. - 9. ročníků Minimální preventivní program zaměřený na výchovu dětí ke zdravému způsobu života a odpovědnosti za zdraví. V rámci školního vyučování budou žáci seznámeni s riziky zneužívání drog a současně jako prevence i s nabídkou jiných vhodných aktivit (školní družina, zájmové kroužky, atd.). Na základě nařízení MŠMT Vám dáváme na vědomí, že v případě podezření na zneužívání návykových látek žákem, bude škola nucena:

1. Informovat rodiče (doporučit rozhovor s odborníkem).
2. V případě, že rodič není zastižen a dítě potřebuje zdravotní péči, zajistí škola dítěti doprovod k lékaři.
3. Pokud rodič odmítá spolupracovat, obrátí se škola na příslušný sociální odbor.
4. Při záchytu, či podezření na dealerství (prodej drog) škola kontaktuje Policii ČR.

V Liberci dne: Ředitel školy: Mgr. Ivo Svatoš, ředitel školy

Podpis rodičů:

Poučení pro rodiče o preventivním programu školy

Vážení rodiče,

v naší škole probíhá pro žáky 1. - 9. ročníků Minimální preventivní program zaměřený na výchovu dětí ke zdravému způsobu života a odpovědnosti za zdraví. V rámci školního vyučování budou žáci seznámeni s riziky zneužívání drog a současně jako prevence i s nabídkou jiných vhodných aktivit (školní družina, zájmové kroužky, atd.). Na základě nařízení MŠMT Vám dáváme na vědomí, že v případě podezření na zneužívání návykových látek žákem, bude škola nucena:

1. *Informovat rodiče (doporučit rozhovor s odborníkem).*
2. *V případě, že rodič není zastižen a dítě potřebuje zdravotní péči, zajistí škola dítěti doprovod k lékaři.*
3. *Pokud rodič odmítá spolupracovat, obrátí se škola na příslušný sociální odbor.*
4. *Při záchytu, či podezření na dealerství (prodej drog) škola kontaktuje Polici ČR.*

Ve škole dosahujeme ve výchově a vzdělávání žáků dobrých výsledků. Ale naše práce není bez problémů. Za nejdůležitější považujeme ty, které se týkají sociálně patologických jevů a mohou ohrozit i Vaše děti. Abychom mohli ještě lépe pracovat i v této problematice, žádáme Vás v zájmu všech dětí o spolupráci a o pomoc.

V případě **šikany** se mohou objevit u Vašeho dítěte tyto příznaky:

- *má často poničené pomůcky, oblečení*
- *má nevysvětlitelné modřiny*
- *stále postrádá věci*
- *stává se uzavřeným*
- *používá nepravdivé výmluvy*
- *stále „ztrácí“ kapesné*
- *odmítá říci, co se stalo, apod.*

Sdělte nám tyto skutečnosti. Zachováme diskrétnost a budeme hledat společně cestu k nápravě.

V Liberci 1. září 2022

Mgr. Ivo Svatoš, ředitel školy

